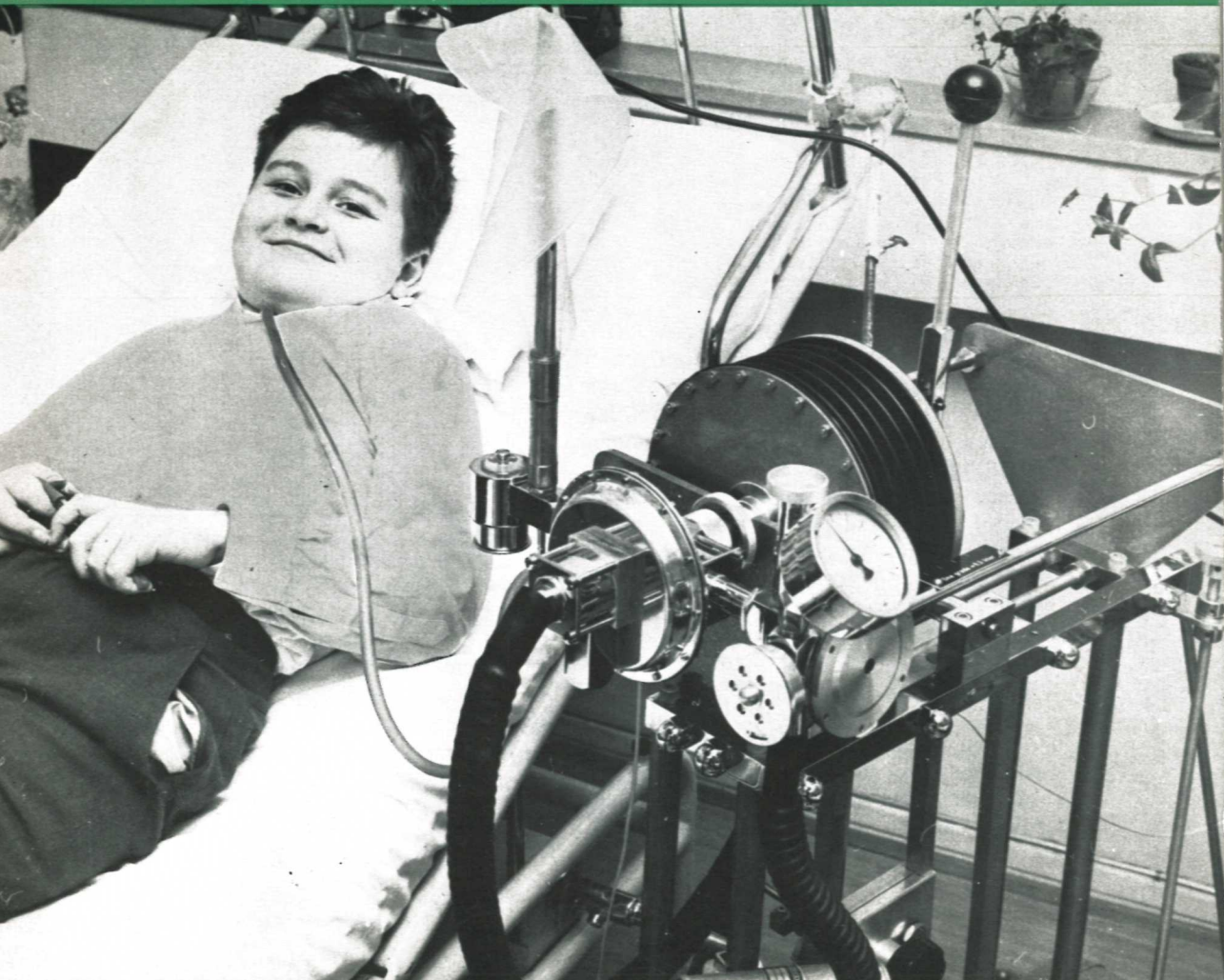

HENGITYS LAITE POTILAS 1965

HENGITYSLAITEPOTILAS 1965

julkaisija:	HENGITYSLAITEPOTILAAT RY.
Hengityslaittepotilaat ry.	perustettu 1956
vastaava toimittaja:	toimisto:
Veikko Pyhäjärvi	Tammisalontie 20
Unioninkatu 38 A	Helsinki
Helsinki	puh. 78 51 65
puh. 62 47 17	postisiirtotili 20 200
toimitussihteeri:	puh.joht.
Toini Naukkarinen	tohtori Jaakko Tola
	Auroran sairaala
	Helsinki
	puh. 41 52 35
	toim.joht.
	maisteri Olli Aro
	Tammisalontie 20
	Helsinki
	puh. 78 51 65

12-vuotias Jarmo
Rajala (Siikainen)
Hengityshalvauspotilaiden
hoitokeskuksessa
Helsingissä.

**Helsingin Yliopistollisen Kes-
kussairaalan Kroonisten Hengi-
tyshalvauspotilaiden Hoitokes-
kuksen lääkäri tohtori Tapani
Kosonen:**

**HENKISTEN HARRASTUSTEN
RATKASEVA ASEMA HENGITYS-
HALVAUSPOTILAIEN
ELÄMÄSSÄ.**

Suomessa on ollut hengityslaitehoi-
dosta riippuvia potilaita hiukan yli kym-
menen vuoden aikana. Enin osa heistä
sairastui hyvin lyhyen, vain hiukan pi-
temmän kuin puolenkymmenen vuoden
ajanjakson kuluessa. Tämä lyhyt kausi
alkoi sinä ajankohtana, jolloin maas-
samme opittiin soveltamaan kyllin tehok-
kaita hoitomenetelmiä hengityshalvauk-
seen sairastuneiden hengen pelastami-
seksi ja päättyi niinä vuosina, jolloin
poliorokotus alkoi tuottaa tuloksia eh-
käisten polion aiheuttamat halvaukset
yleensä ja samalla myös hengityshal-
vaukset.

Suurin osa niistä muutamasta kymme-
nestä lähimmäisestämme, jotka yhä vie-
lä tälläkin hetkellä elävät jatkuvasti hen-
gityslaitteen varassa ja samalla myös

liikuntakyvyttöminä, sairastui polioon juuri noina poikkeuksellisina vuosina, joita ennen heidän laillaan sairastuneet eivät voineet pelastua ja joiden päätyttyä samalla tavoin sairastuminen on voitu estää etukäteen.

Mikä kohtalo onkaan näillä lähimmäisillämme. Niillä, jotka sairastuivat ennen heitä samoinkuin he, ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin kuolema ja muutaman vuoden kuluttua heidän sairastumisestaan ei enää ollut vaaraa joutua kokemaan heidän kohtaloaan. Uskon, että lähes kaikki näistä henkilöistä ovat useammin kuin kerran ajatelleet että oli onnetonta sairastua juuri noina vuosina, jäädä elämään ja menettää kuitenkin niin paljon sellaista, joka tekee elämän elämisen arvoiseksi. Se, että yhteiskunta on suhtautunut heihin varsin myönteisesti ottaen vastuun kaikista hoidosta aiheutuvista kustannuksista, on luonnollisesti ollut heille suuri lohdutus poistaen huolen, joka aiheutuu tietoisuudesta olla taloudellisena taakkana omaisille. Tämä ei kuitenkaan voi korvata sitä, mitä heiltä puuttuu elämässä. Heidän suurin kärsimyksensä on olla aina riippuvainen toisista – kaikessa. Heiltä puuttuu vapaus määrätä itse jäsentensä liikkeistä, tehdä mitä haluaisi tai jättää tekemättäkin sellaista minkä voisi tehdä. Ruumiillisesti heiltä puuttuu ratkaisuväliltä omasta itsestään ja elämissessään he ovat suureksi osaksi joutuneet menettämään sen, mitä voimme nimittää oikeudeksi yksityiselämään.

Se ainoa, mikä näille potilaille on jäänyt täysin koskemattomaksi ja käyttökelpoiseksi, on heidän henkinen elämänsä, heidän henkinen omaisuutensa ja mahdollisuus sen lisäämiseen. Näiden potilaiden, niiden, jotka hoitavat heitä, heidän omaistensa ja myöskin yhteiskunnan edustajien on ymmärrettävä juuri tämä. Tällaisten potilaiden elämän arvo heille itselleen ja heidän omaisilleen

riippuu ennenkaikkea ja nimenomaan heidän henkisestä aktiivisuudestaan ja harjoittamismahdollisuuksista. Heidän suurin vihollisensa on passiivisuus, toivottomuus, luulla itsensä kehittämistä ja henkistä vaivannäköä turhaksi, hyödyttömäksi.

Useimmilla näistä potilaista on ollut toivottomuuden ja passiivisuuden kautensa, joiden aikana he ovat pitäneet kaikkea turhana. Useimmat ovat kuitenkin havainneet aktiivisen toiminnan, henkisen vaivannäön, työn, opiskelun ja harrastusten ratkaisevan merkityksen elämänsisältönä. Henkisten harrastustensa edistämiseksi he ovat saaneet paljon apua vapaaehtoisilta voimilta. Ystävät ovat tulleet heidän luokseen viihdyttämään heitä, opettamaan heitä ja auttamaan heitä heidän harrastuksissaan. Myöskin puhtaasti aineellisella avustustoiminnalla on tässä suhteessa ollut paljon merkitystä, sillä henkistä toimintaa ei voida pitää yllä ilman tiettyjen aineellisten edellytysten olemassaoloa. Yhteiskunnan ylläpitäminen, matkat omaisten ja ystävien luo, maailmantapahtumien seuraaminen, kaikkien nykyajan tiedotusvälineiden hankkiminen jne. ei voi tapahtua ilman varojen käyttöä. Tässäkin suhteessa hengityslaitetilat ovat saaneet osakseen kuluneen kymmenkunnan vuoden aikana paljon ymmärtämystä ja tukea. On kuitenkin syytä muistaa, että heidän elämänsä jatkuu yhä edelleen samanlaisten raioitusten alaisena kuin ennenkin ja että heitä on jatkuvasti kaikin keinoin tuettava heidän henkisissä harrastuksissaan. Jokainen toimenpide, joka auttaa heitä tyydyttämään henkisiä tarpeitaan, on heille arvokas lahja ja vielä arvokkaampaa on sellainen toiminta, joka voi innostaa heitä omin voimin lisäämään henkistä omaisuuttaan ja siten saamaan entistä enemmän irti siitä ainoasta osasta elämää, joka on jäänyt täysin heidän omaan valtaansa.

Helsingin Yliopistollisen Keskussairaalan sairaala- pastori Veikko Pohjanoksa:

**KAIKKI MINÄ VOIN HÄNESSÄ,
JOKA MINUA VAHVISTAA.
FIL. 4: 13.**

Apostoli Paavali oli elämässään usein ylitsepääsemättömiltä tuntuissa vaikeuksissa. Hän kertoi ahdistuksistaan »kuinka ylenpalttiset, yli voimiemme käyvät, meidän rasituksemme olivat, niin että jo olimme epätoivossa hengestämmekin» ja »itse me jo luulimme olevamme kuolemaan tuomitut, ettemme luottaisi itseemme, vaan Jumalaan, joka kuolleet herättää» ja »Hän pelasti meidät niin suuresta kuolemanvaarasta.» 2 Kor. 1: 8 s.

Paavalin elämä oli talletettu Jumalan käsiin. »Jos me elämme, niin me elämme Herralle ja jos me kuolemme, niin kuolemme Herralle. Sentähden, elimmepä tai kuolimme, niin me olemme Herran omat».

Hän oli oppinut oloihin tyytymään: »Osaan elää niukkuudessa, osaan myös elää runsaudessa, kaikkeen ja kaikenlaisiin oloihin minä olen tottunut, sekä olemaan ravittuna että näkemään nälkää; elämään sekä runsaudessa että puutteessa.» — Kaikki minä voin hänessä, joka minua vahvistaa.

Jotain tästä hengestä olen tuntenut kroonisten hengityshalvauksipotilaiden hoitokeskuksessa. Olen ihailut siellä elämänrohkeutta ja elämänhalua — todellisia sisupartiolaisia.

Kaksi tapausta on aivan erikoisesti painunut mieleeni.

Yksi potilaista — perheen äiti — oli saanut yllättävän, tyrmistyttävän viestin. Vanhin poika, josta odotettiin niin paljon, koki kotona äkkinäisen kuoleman. Mikä myötätunnon ja osanoton määrä! Kukkia, kukkia, toinen toistaan kauniimpia kukkia kaikkialla! Äiti oli kuin kukkatarhassa. Suurin lohdutus oli — hänen sanojensa mukaan — hoitajattarien kukkalaite ja siihen liittyvänä Elämän Kirjan sanat: Heidän on taivasten valtakunta.

Tai rippikoulutunnilla oppilaani — myöskin »rautakeuhkoissa» — lausuu mietelmän: »Olen ajatellut; ehkäpä näin on parempi. Ainakin se estää minua tämän maailman syntiin hukkumasta.»

Heidän on taivasten valtakunta. Kaikki minä voin hänessä, joka minua vahvistaa.

Rakkaat potilaat, teidän omaisenne ja ystävänne. Vahvistakoon teitä kaikkia aina ja joka tilassa kaikkivaltias, armollinen Jumala. Kaikki me voimme hänessä, joka meitä vahvistaa.

»KIPUSISKON» NÄKEMYS POLIO-OSASTOSTA JA SEN ASUKKAISTA.

"Mitä ihmettä tuolla tehdään", kysyin katsellen kuuskakkosen ikkunasta kahdeksankakkosen ikkunaan, "se näyttää tekohengitykseltä."

"Sitä se onkin", sanoi vieressäni seisova virkasisareni, "siellä on imu käynnissä. Sehän on polion ikkuna." Sitten hänen ilmeensä synkistyi ja hän huokasi raskaasti.

Olin tullut Auroraan muutama päivä sitten ja taas huomasi, että sana "polio" aiheutti eräänlaisia reaktioita hoitajissa. Siitä puhuttiin pelon sekaisella äänellä.

Jo ylihoitajan puhuttelussa minulle selveni, että polio-osasto oli jotain erilaista. Sain kuulla, että ennemmin, tai myöhemmin minäkin joutuisin vuorollani poliolle töihin. Jäin jo silloin hiukan ihmettelemään. miksi se osasto oli niin erilainen, että siitä piti erikseen mainita taloontulijalle. Myöhemmin kyllä ymmärsin senkin.

Suuri salaperäisyys verhosi tuota polio-osastoa seuraavat viisi kuukautta. Oli olemassa kaksi ryhmää; ne jotka olivat olleet poliolla ja ne, jotka eivät olleet vielä olleet. Vain joitain harvoja tietoja tihkui kaikenkokoneilta: a) sieltä käskettiin helvettiin, b) siellä syljettiin silmille, c) siellä hoitajat saivat hermoromahduksia ja pakenivat koko Aurorasta. Olipa ennakkomainosta kerrakseen...

Siirto 8/2:lle. Siinä se luki työlistassani. Tuntui kuin veri olisi pysähtynyt suonissani. Minua katsottiin sääliävästi ja näin jo itseni hermotautisena ja työttömänä. Ne puolitoista viikkoa, jotka olivat armonaikaa, tuntuivat ikuisuudelta. Mieheni oli kovin huvittunut, kun joskus innostuin puhumaan suurella uhmalla,

miten minä niille "pedoille" näyttäisin. Minua ei kyllä kiusattaisi, eikä käskettäisi. Ensimmäisen työvuoron jälkeen sanoisin itseni irti koko talosta.

Edellisen yön taisin nukkua vain puoliunessa.

Ensimmäisestä iltavuorostani en paljon muista, vain sen, että näin jokaisen potilaan ja kaikki näyttivät ihmisiltä. Tullessani kotiin illalla, olin yhä hämmästyntynyt.

"No, moniko sinut käski helvettiin", kysyi mieheni uteliaana.

"Ei kukaan. Ne tuntuivat melkein mukavilta." Sitten pessimisti minussa jälleen nosti päätään, "kyllä ne jo huomenna käskivät."

Sitä huomista ei tullut koskaan, ei minulle, eikä monelle muullekaan, mikäli oikein huomasi. Pieni tukistus ei tekisi pahaa niille virkasisarilleni, jotka kauhukertomuksillaan saivat taloon tulleet pelon valtaan jo ennen poliolle siirtymistäkään. Kun sitten tuli aika mennä sinne töihin paha maine oli tehnyt jo tehtävänsä; pelokkaat tytöt kulkivat "pitkin seiniä."

Kuuden vuoden ajan olin heidän hoitajanaan. Millaista on olla hoitajana polio-osastolla? Ainakin aivan erilaista, kuin tavallisessa sairaalassa, jossa kaikki työt tehdään rutiinimaisesti. Hoitajana olemisen on vaihtelevan mielenkiintoista tai yksitoikkoista, riippuen omasta mielialastani. Jos olin väsynyt, huolestunut, tai omat asiat olivat jotenkin kehnosti, tuntui rasittavalta tehdä pieniä, mitättömän tuntuista vaikuttavia palveluksia. Mutta jos oma mielialani oli okay, tuntuivat potilaatkin hauskemmita, silloin en edes huomannut täyttäväni niitä pikku toivomuksia.

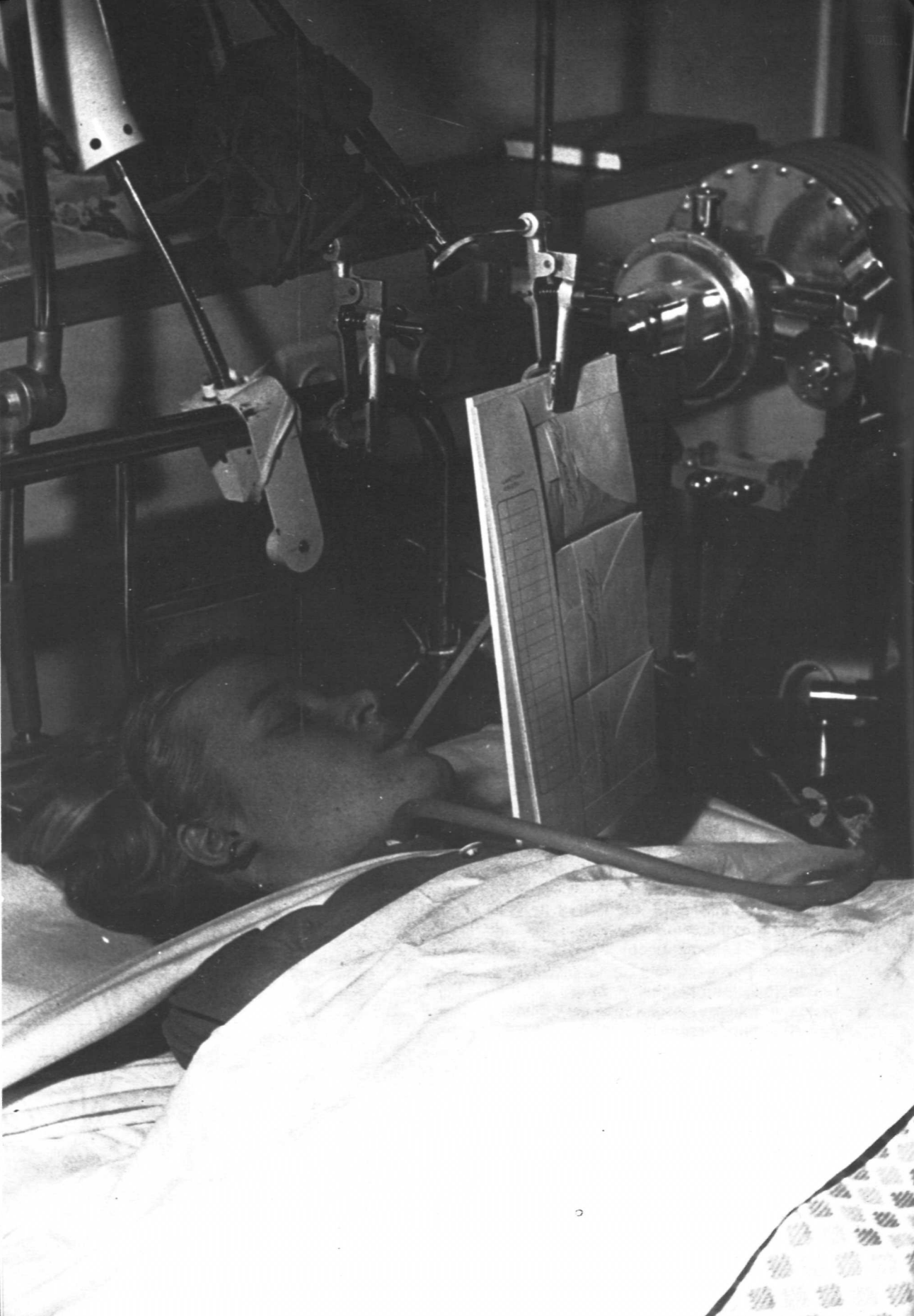
Potilaat tiesivät meistä kaikki, mekin tiesimme heistä kaikki. On mahdotonta puhua säästä päivästä päivään. Tiesimme omaisten nimet, tuttavien ja tuttavien tuttavienkin nimet, lasten syntymäpäivät, lehmien ja hevosten lukumäärät. He tiesivät myös lastemme ja miestemme nimet, he saivat kuulla riidoistamme ja lapsen saamisemme, asiat olivat niinkuin yhteisiä. Puhuminenhan aina helpottaa.

Poliosta ei puhuttu usein. Vain joskus vuosipäivinä kerrattiin alkuajat uudelleen. Mitäpä niitä puhumaan, he kuuntelivat meidän pikkuhuoliamme, miks'ei suuriakin, ymmärryksellä ja myötätunnolla. Joskus tuli riitaakin, useimmiten löytyi syy omasta itsestä. Erimielisyyksiä oli mahdoton välttää, niihin jokainen hoitaja joskus sotkeentui. Ne puhdistivat vain ilmaa – kaunaa ei kannettu – ei ainakaan kauan.

Poliolla on työ paljon muutakin kuin pesua, petausta ja vielä kolmattakin p-kirjaimella alkavaa. Jokaisessa potilas-huoneessa täytyi elää niinkuin eri tavalla. Voisi luulla, että kun oli 6 potilas-huonetta, viidessä teeskentelin ja vain yhdessä olin oma itseni. Niin ei kuitenkaan ollut, täytyi vain muuntautua huoneen hengen mukaan. Mitä puhuttiin miesten huoneessa, sitä ei puhuttu naisten huoneessa ja päinvastoin.

Jos nyt sanoisin, millaisia poliopotilaat ovat hoitajien mielestä, niin ensiksi he ovat suurilla kirjaimilla KÄRSIVÄLLISIÄ, TYYTYVÄISIÄ ja YSTÄVÄLLISIÄ. Pienillä kirjaimilla sanoisin, että he osaavat myös olla juonittelevia, oikuttelevia, vahingoniloisia ja kateellisia. Muis-tuttavat aivan ketä tahansa meistä, eikö totta?

HARRASTUKSIA JA OPPI- VELVOLLISUUTTA.

Jokaisen ihmisen elämänmenoon kuuluu hyvinkin tärkeänä osana harrastukset. Vapaa-ajan vietto on eräillä ongelma, eräillä taas on ongelmana vapaa-ajan puuttuminen. Vapaa-aikaa ei puutu niiltä ihmisiltä, jotka joutuvat koko elämänsä elämään sairaalan seinien sisällä. Tällaisia ovat mm. hengityslaitetilat. Vaatii kekseliäisyyttä henkilökunnalta, sekä potilaalta itseltään, jotta löytyisi jokin mielenkiintoinen harraste, joka saisi ajan kulumaan hieman nopeammin ja ehkä ajatuksetkin hetkeksi pois omista vaikeuksista ja huolista.

Helsingissä, Unioninkadun hoitokeskuksessa, elää tällä hetkellä 14 hengityslaitetilatista. Me olemme ihmisiä, joiden liikuntakyky on miltei olematon. Kaksi meistä pystyy käyttämään askarrellessaan käsiään, kahdella liikkuu jalat ja loput kymmenen ovat sellaisia, joiden työskentely tapahtuu pelkästään suun avulla. Paljon kuitenkin aikaansaadaan, nimenomaan askartelussa, kun neuvonantajana ja apuna on idearikas ohjaaja. Neiti Eila Pitkänen toimii kolmatta vuotta askarteluohjaajana Unioninkadun hoitokeskuksessa ja tänä aikana hän on opettanut monia uusia työmuotoja, näistä mainittakoon mm. kankaanpainanta ja mosaiikkityöt. Pieniä, erikoisrakenteisia apuvälineitä käyttäen, onnistuu nämäkin työt suun avulla, tietenkin vasta pitkän harjoittelun ja monien epäonnistumisien jälkeen. Virkkuukoukku pysyy suussa, kuin suussa ja kauniita kaula- ja hartiahuiveja syntyy, samoin kotona oleville lapsille puseroita, myssyjä ja lappasia.

Posliininmaalajia osastolla on useita, mutta on myös yksi, jonka lahjakkuus ja taiteelliset taipumukset tähtäävät korkeammalle. Martti Lietzen, Lohjalta

Koulutehtävät on suoritettava vaikka suuta apuna käyttäen, kuten Kaija Pöytäkivi tässä.

kotoisin oleva nuori-mies oli harrastanut maalausta jo terveenä ollessaan. Harrastus on säilynyt, joskin pensseli on siirtynyt kädestä suuhun. Taideopiskelija Ritva Nevalaisen ohjaamana, on Martti Lietzen opiskellut maalaustaidetta usean vuoden ajan ja suurena haaveena on oman näyttelyn aikaansaaminen.

Kirjeenvaihto on harrastusmuoto, joka on melkein kaikille mieluinen. Kotimaassa olevien ystävien lisäksi, ulottuu kirjeenvaihto paljon myös ulkomaille, aina Kanadaan ja Amerikkaan saakka. Monet näistä yhteyksistä on hankittu juuri sairauden aikana ja nimenomaan henkilöihin, joilla on jonkinlainen kosketus jo ennestään ollut hengityslaitessa eläviin ihmisiin. Kirjoittaminen tapahtuu suurimaksi osaksi hoitajien avustuksella, mutta kirjoituskone, jota voidaan käyttää suun, tai jalan avulla, on myös ahkerassa käytössä. Eräät hoitavat kirjeenvaihtoaan nauhureiden avulla, lähinnä kuitenkin vain omaisiinsa.

Postimerkit, vanhat rahat, kaktukset ja kidekoneet kuuluvat myös osaston potilaiden harrastuspiiriin. Nämähän ovatkin sellaisia harrastusaloja, joiden parissa jokainen voi yksinään, omassa huoneessaan, puuhailia. Näiden lisäksi kokoonnutaan kerran, tai pari viikossa, päiväsaliiin ns. yhteisten harrastusten pariin.

Partiolaiset kokoontuvat keskiviikkoihin kokouksiinsa, aivan samalla tavoin, kuin he ovat kokoontuneet jo yli kuusi vuotta. Partion perustamisesta asti mukana olleita on enää tällä hetkellä joukossa vain kolme, mutta silti joukko on pysynyt jatkuvasti samansuuruisena, eli kahdeksana. Toiminta on noudatellut, niin paljon kuin mahdollista, yleiselle

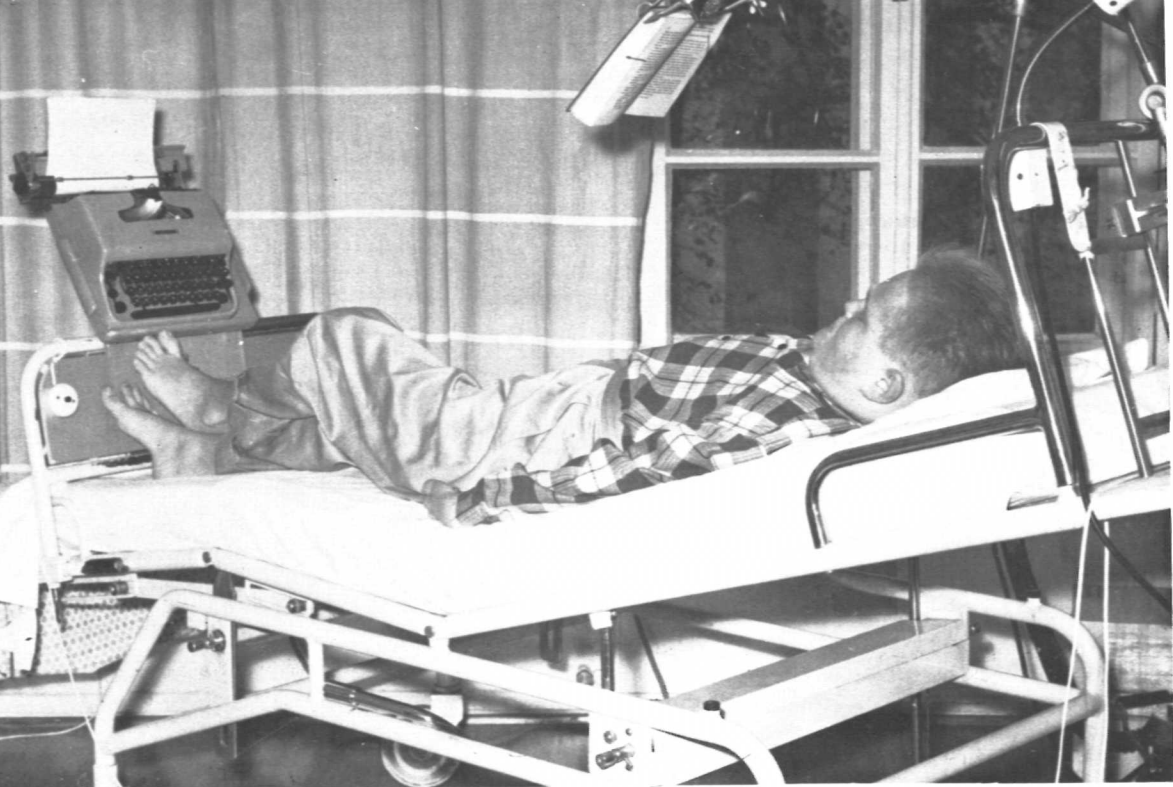
partiotoiminnalle ominaisia linjoja. I luokan suorittaneita partiolaisia on tällä hetkellä kaksi, II luokan neljä ja alokkaita kaksi. On ollut suureksi hyödyksi hengityslaittepotilaiden keskuudessa suoritettavalle partiotyölle, että johtajat on saatu sairaalan ulkopuolelta. Näin on saatu tuore kosketus terveisiin partiolaisiin ja yhteydenpito heihin on siten helpompaa.

Viime syksynä Kalliolan vapaaopiston toimesta perustettiin kirjallisuus- ja musiikkikerho osastolle. Onhan ymmärrettävää, että lukeminen ja musiikki ovat sittenkin niitä harrastuksia, joita kaikkien eniten suositaan tällaisten ihmisten parissa. Varsinkin sairauden alkuaikoina, jolloin ei mitään muuta tekemistä ollut, antoivat nämä kaksi suurenmoisen mahdollisuuden paeta hetkeksi todellisuutta, joka silloin tuntui niin kovin kauhealta. Myöhemminkin ne ovat seuranneet jokaista, ikäänkuin ystävinä, joiden parissa on tuntunut viihtyvän. Siksipä otettiin ilolla vastaan tieto, että Kalliola oli lupautunut tällaisen kerhon perustamaan. Lokakuussa kokoonnuttiin ensimmäisen kerran maisteri Maija Hatakana ja rouva Terttu Laineen johdolla ja sen jälkeen on joka toinen torstai keskusteltu joko luetusta kirjasta, tai kirjallisuudesta yleensä. Fazerilta ja Paavo Einiöltä lahjaksi saamiamme levyjä olemme kuunnelleet ja pitäneet niistä, tai olleet pitämättä. Runoilijaan olemme myös saaneet tutustua Anna-Maija Raittilan vieraillessa kerhossamme. Matkakirjat ovat suuressa suosiossa ja ennenkaikkea filmit, joita katselemme ao. kirjan käsittelyn yhteydessä.

Hengityslaittepotilaiden joukkokuljetus on vaikeaa, jopa melkein mahdotonta-

Leikki kuuluu olennaisena osana lasten elämään. Ritva Aukeela seis. ja Jaana Jokinen ovat ryhtyneet leikkimään kotia ennen koulutuntien alkamista. Tällä hetkellä molemmat tytöt ovatkin kotihoidossa.

Kirjeenvaihtoa harrastetaan runsaasti.
Yrjö Riekkö kirjoittamassa jalan avulla.

Rouva Pykkänen kutoo kaulaliinaa,
joka ilmeisesti lähtee aikanaan kotiin joululahjaksi.

kin järjestää. Vaatiihan jokainen potilas mukaansa yhden hoitajan, joka jo sinänsä on esteenä useamman, kuin kahden tai kolmen potilaan samanaikaiselle matkalle. Mihinkään emme siis joukolla voi mennä, joten siksi Kalliolan johtajien tulo tänne sairaalaan, oli erittäin merkityksellinen. Se on myös jälleen selvä osoitus ymmärtävyydestä ja ystävällisyydestä, jota niin usein terveiden kanssaihminen taholta, olemme saaneet tuntea.

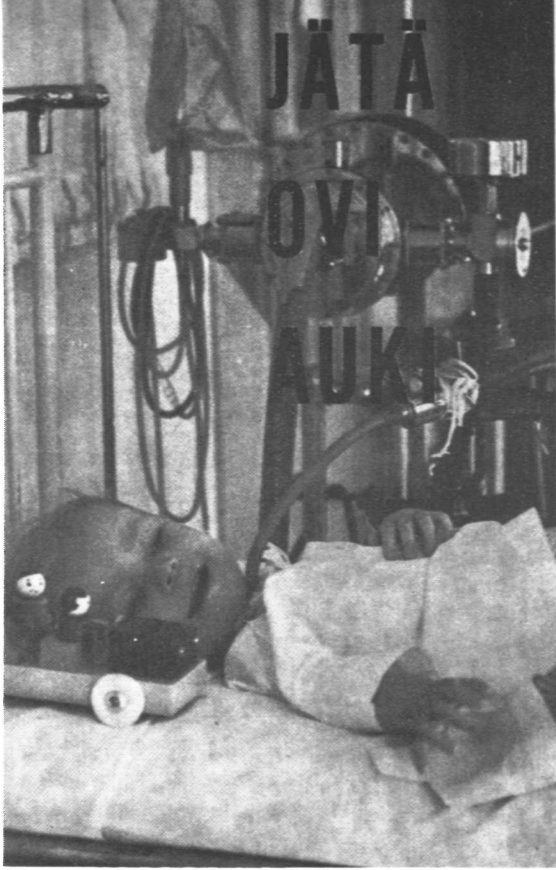
Oppivelvollisuuden suorittamista ei voitane lukea harrasteisiin, sillä onhan kansa- ja kansalaiskoulun oppikurssi jokaisen alle 16 vuotiaan suoritettava. Kuitenkin tällainen pakollinenkin toiminta — miksi koulunkäyntiä voitaneen nimittää — tuo siksi paljon vaihtelua sairaalassa elävien lapsipotilaiden maailmaan, että rohkenen mainita asiasta tässä yhteydessä. Koulu aloitti toimintansa v. 1958, eli samaan aikaan, kun osasto avattiin. Oppilasluku on tietenkin pieni, ollen tällä hetkellä vain yksi tyttö ja kaksi poikaa. Päästötodistuksen on saanut neljä oppilasta ja kotihoitoon on siirtynyt kaksi, jotka jatkavat koulunkäyntiään sieltä käsin. Opettajina on toiminut vuoteen -62 saakka opettaja Aino B o r g ja siitä lähtien maisteri Eeva K ö n n i - K a u p p i n e n . Opetustapa tietenkin poikkeaa normaalista opetuksesta paljonkin, mutta varmasti samat tiedot on näilläkin nuorilla, päättäessään kansakoulun, kuin terveillä tovereillaan.

Jo kuuden vuoden ajan on miss Madge Frey käynyt osastolla antamassa englannin opetusta kaikille asiasta kiinnostuneille. Erikoisesti niille, jotka kansakoulun jälkeen ovat ryhtyneet lukemaan keskikoulukurssia, on miss Frey'n opetus ollut suureksi avuksi. Myös kir-

jeenvaihdon hoidossa ulkomaille, on miss Frey'n apua tarvittu useasti.

Kaikki edelläkerrotut puuhut ja harrasteet ovat sellaisia, jotka tapahtuvat sairaalan seinien sisällä. Joudummehan viettämään vuodesta noin 9 kuukautta sisällä ja vain keskikesän aikoihin voimme mennä parvekkeelle, tai pihalle. Myös pienet retket, ostosmatkat kaupungilla, urheilukilpailut ja kesäteatteri ovat tämän kolmen kuukauden ajan ohjelmassa. Suurimman osan ajasta istumme kuitenkin pihalla, ihanasti lämmittävän aurinon alla, tekemättä mitään. Ohikulijat ja henkilökuntakin ihmettelevät, että mitä iloa on istua paahtavassa helteessä, kivimuurien ympäröimällä pihamaalla. Niin, lieneekö siinä mitään iloa, mutta ihanaa on nähdä taivas, aurinko, vähän vihreää ja kadulla kulkevia, terveitä ihmisiä. Porttiaukko on tosin pieni, josta kadulle katselemme, mutta näemme siitä kuitenkin sen kiireen, joka siellä vallitsee. Voimme seurata, onko muoti muuttunut edellisestä kesästä paljon ja onko uusia automalleja ilmaantunut katukuvaan? Terveille ihmisille ei tuollaisen porttiaukon olemassaolo merkitse mitään. Meille se on kuitenkin yhdeksän kuukautta kestäneen sisälläolon jälkeen verrattavissa melkein ulkomaanmatkaan.

Hengityslaitetotilaiden harrastustoiminta on tietenkin rajoitettua, mutta vuosien kuluessa siihen on sentään aina löytynyt jotain uuttakin. Kotihoidossa, sekä muissa sairaaloissa olevien hengityslaitetotilaiden puuhailut voivat olla hyvinkin erilaisia, mutta yhteistä lienee se, että jotakin täytyy tehdä, olipa se sitten vaikka katossa olevien neliöiden laskemista ja niiden arvaamista, jota meillä täällä harrastetaan silloin, kun ei mitään muuta keksitä.

JÄTÄ
OVI
AUKK

VIENO RAJANUMMI

UUTTA HENGITYSLAITEPOTILAI-
DEN TIEDOTUSTOIMINTAAN.

O T A V A

Elän hengityslaitteessa

OLLI ARO

Vuoden 1964 aikana on hengityslaittepotilaiden elämää ja yhdistystoimintaa valoitettu hyvin monelta taholta. Yleisradio lähetti lokakuussa rinnakkaisohjelman kautta Kaarle NordenstrenGIN kokoamaa ohjelmaa otsikolla "10 vuotta hengityskoneessa". Suomen televisio Pirkko Kullbergin johdolla valmisti samanaikaisesti filmin "Hengityslaittepotilaita sairaalassa ja kotihoidossa". Ohjelma tuli ulos televisiosta marraskuussa ja mahdollista on, että saamme omaan käyttöömme kopion tästä filmistä. Lehdistö on myös useaan otteeseen eri yhteyksissä, sekä sanoin että kuvin, kertonut hengityslaittepotilaiden elämästä.

Näinhän on ollut koko sen kymmenen vuoden ajan, jona hengityslaittepotilaita maassamme on ollut. Julkiset tiedotusvälineet ovat suhtautuneet aina myönteisesti meidän asiaamme ja ansaitsevat siitä kiitoksen. Itsehän emme paljoakaan pysty tekemään propagandaa hyväksemme, liikuntakyvyttömiä kun olemme, siksi kaikki apu tässäkin asiassa on ennenkaikkea yhdistystoiminnallemme korvaamatonta.

Lokakuussa kuitenkin tuli kirjakauppoihin kirja, joka ehkä paremmin kuin mitkään muut tiedotusvälineet, pystyi antamaan todellisen kuvan hengityskoneessa elävien ihmisten maailmasta. Olli Aron kirja "Elän hengityslaitteessa" (Otava) on syntynyt pitkien sairaalassa elettyjen vuosien aikana. Siksi se on toden tuntuinen, sillä iokainen tapahtuma ja tuntemus on koettua tosiasiaa. Vaikka kirja on kirjoitettu yhden hengityslaittepotilaan elämästä, antaa se kuitenkin melko hyvän kuvan koko potilasioukosta. Kokemukset samoistakin asioista, eri ihmisillä, voivat olla niin erilaisia. Kuitenkin se masennus ja epätoivo sairauden ensi kuukausina lienee meille kaikille tuttua. Olli Aro selviytyessään alkuvaikeuksista, on kyennyt rakentamaan itselleen uuden elämän ja elää nykyisin, hengityskonees-

ta huolimatta, hyvin rikasta ja toimintaa täynnä olevaa elämää. Kaikille tämän kriisin selvittäminen ei tietenkään ole käynyt näin helposti. Toisilla se on kestänyt vuosia ja jotkut eivät vielääkään ole päässeet tasapainoon.

Monia virheellisiä tietoja ja jopa ennakkoluuloja on hengityslaittepotilaita olemassa. Näiden hälventämiseksi kirjan ilmestyminen on erittäin merkityksellinen. Lukijalle tulee mm. selville, että emme makaa missään "rautakeuhkoissa" ja emmekä ole suinkaan menettäneet puhekykyä, niinkuin usein luullaan. Kirjan menekki on ollut yllättävän hyvä, joten toivoa sopii, että myös väärät tiedot ovat suuresti vähentyneet.

Hengityslaittepotilaiden maailmasta on ilmestynyt viime syksynä myös toinenkin kirja, joskin aivan toisesta näkökulmasta katsottuna. Vieno Rajanummen kirja "Jätä ovi auki" (Kuva ja Sana) on äidin tuskallinen kuvaus lapsestaan, 3-vuotiaasta Jouni-pojasta, jonka kaksi viimeistä elinvuottaan oli elettävä hengityskoneen varassa. Äidin ja koko perheen huoli ja hätä pikku-Jounin sairauden johdosta on suuri ja se tulee kirjassa kipeästi esille. Jokainen lukija noilta kirjan sivuilta löytää varmasti sen, mitä kirjoittaja kirjan johdannossa toivoo:

— Uskon, ettei pieni Jouni poikamme turhaan elänyt kahta vuotta hengityskoneeseen sidottuna. Ehkäpä joku löytää pienen lohdun murun näiltä sivuilta kärsimyksiinsä. Joku toinen voi löytää kiitoksen aiheen terveistä lapsistaan. Voin kenties hvvin vähän antaa muille kokemuksistani, mutta tunnen, että näin olen maksanut velkani pikkukärsijälle.

Nämä kaksi kirjaa ovat erinomaisella tavalla tuoneet hengityslaittepotilaiden asiaa julkiseen tietoisuuteen. Ne ovat osoituksena, että se pieni ihmisryhmä, jonka hengityslaittepotilaat muodostavat, tahtoo edelleenkin pysyä mukana kallessa — niin kirjallisuudessakin. — V. P.

'2000
KRUUNUA
ELÄMÄSTÄ'

2.000 KRONOR FRÅN LIVET

*Kvinnan som var
levande begravd, den
förlamade läkaren
som tränade för att
få ett slut på sitt
lidande, sitt liv.*

*Upprörande snålhet
hindrar små extra an-
slag, som kunde bety-
da skillnaden mellan
liv och levande död
för de obotligt sjuka*

AV DR PER UDDÉN

Ruotsalainen tohtori Per Udden kirjoittaa sikäläisessä viikkolehdessä IDUN VECKO-JOURNALEN Nr. 1/1965 artikkelin, joka käsittelee hengityshalvauspotilaiden elämää Ruotsissa, lähinnä Göteborgin kulkutautisairaalassa. Hän kertoo monista järkyttävistä ihmiskohtaloista tavalla, joka saa meikäläisenkin ihmetyksiin. — Miehestä, jonka päämääränä oli saada oikeaan käteen niin paljon liikettä, että voisi irroittaa letkun hengityskoneesta ja vuosien harjoittelun jälkeen hän onnistui. — Työtoverinsa vaimosta, jonka omaiset jättivät ja julistivat näin hänet kuolleeksi. Selityksenä oli, että yhteys sairaaseen äitiin oli liian kuluttavaa lapsille. — Mekanikko Wenzel Dahlbomista, lannistumattomasta ja idea-rikkaasta hengityshalvauspotilaasta, jonka elämäntarinan olemme osittain tähän lainanneet.

Göteborgin kulkutautisairaalassa elää tulisielu. Hän on ystäväni Wenzel Dahlbom, joka vuodesta 1961 lähtien on ollut käytännöllisesti katsoen täysin halvautunut. Hän on myös respiraattori-potilas. Mutta Dahlbom oli mekanikko, ennenkuin polio kohtasi hänet, ja sentähden hän ei säikähtänyt teknillisiä vaikeuksia. Hänen entinen työtoverinsa Sven Larsson, joka säännöllisesti käy hänen luonaan, teki vapaa-aikoinaan laitteita Dahlbomin ideoitten mukaan. Monien kokeiden jälkeen on nyt nerokkuudessaan kääntentekevä respiraattori suunnitteilla.

Göteborgin sairaanhoitomessuilla Dahlbom tuli ja tervehti minua. Hän istui rullatuolissa. Kurkusta olevasta kanyyliista menivät johdot respiraattoriin, joka riippui rullatuolin selkänojan takana. Istuimen alla olivat akut, jotka käyttivät respiraattoria. Nyt hän voi olla kotonaan viikonloppuina, oila yhdessä vaimonsa

kanssa ja iloita lapsistaan. Toisten respiraattoripotilaiden on pakko puhua katkonaisesti, mutta pieni hienous respiraattorirakenteessa suo hänelle mahdollisuuden puhua käytännöllisesti katsoen ilman katkoja. Kurkussa oleva kanyyli on hänen itsensä suunnittelema. Kohtalotoverit ovat saaneet samanlaisen kanyylin käyttöönsä, samoin kuin soittokeillon, joka hänellä on polvillaan. Sairaalahallituksella ei ole varoja korvata hänelle edes keksintöjen materiaalia. Hän ei kuitenkaan valita, mutta göteborgilaiset veronmaksajastäväni häpeävät. Jos on totta, ja minulla ei ole mitään syytä epäillä Dahlbomin sanoja, niin on kieläytytty antamasta muille potilaille Dahlbom-respiraattoreja. 5000:n ja 7000:n kruunun välillä on 2000:n kruunun kuilu ja se aiheuttaa, että lääkärit ja sairaalahallitus valitsevat mieluummin seinässä kiinni olevat respiraattorit potilailleen, ja riistävätkin sitten helppoa kosketuksen elämään, jonka saisi aikaan liikkuva rullatuoli. Dahlbom on niin hyväsydäminen, että hän toisinaan jää vapaaehtoisesti sänkyyn ja lainaa toiselle oman respiraattorinsa. Mutta joskin hänen kukkaronsa sallii hänen lahjoittaa kanyyleja ja soittokeilloja, ei siitä riitä respiraattoreihin.

Katson häpeäksi ruotsalaiselle sairaanhoidolle, ettei Dahlbomille ole annettu kaikkia mahdollisuuksia, ettei yksikään kolleegani ole lyönyt nyrkkiä pöytään ja pakottanut syntymäkaupunkini johtoelimä poimimaan jo tänään rahat esiin. Tämän päivän sairaat tarvitsevat apua tänään.

Onko esimerkiksi jokainen respiraattoripotilas saanut TV:n Göteborgin kaupungin sairaalahallitukselta? Onko huolehdittu, että potilas itse voi ohjata sitä? Se on yleensä teknillisesti hyvin yksinkertaista. Tullaanko jokaiselle potilaalle, joka voi sitä käyttää, tilaamaan Dahl-

bom-respiraattori? Kehoitetaanko lääkäreitä, hoitajia, sairausvoimistelijoita, työterapeutteja keksimään parannuksia, hankkimaan uusia varusteita ja laitteita, matkustamaan ulkomaille ja tutkimaan, mitä on tehty muissa maissa? Pitääkö ehkä sairaalahallitus ensi kokouksensa kulkutautisairaalan respiraattorisalissa?

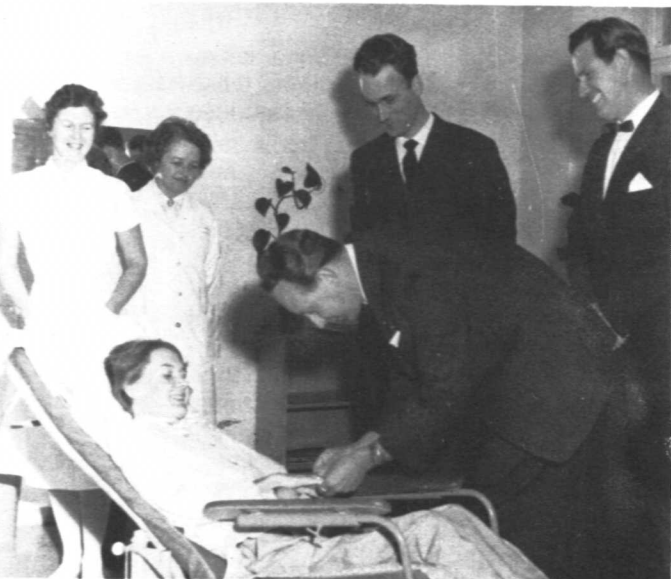
Tiedän kokemuksesta, että tehokasta työtä sairaiden elämän parantamiseksi siellä täällä maassa, katsotaan epäsuopeasti määrärahoja myöntävien viranomaisten ja sairaalahallitusten taholta, etenkin, ellei se kohdistu loistorakennuksiin. Ymmärrän kulkutautisairaaloissa ja nimitysosastoilla olevia kolleegoitani, jotka haluavat säilyttää hyvät yhteydet ylöspäin vastaisten määräysten ja kohoamisten varalle. Ymmärrän myös, että vanhoillinen sosiaalipolitiikka ("ne ovat meidän rahojamme") elää vielä monien lääkärin sydämessä, jotka ovat valitut johtokuntien asiantuntijoiksi - siksihän heidät kai valittiinkin. Mutta pelkuruuden, saittuuden ja väärin suunnatun lojaliteetin ymmärtäminen eivät saa estää meitä tehokkaasti taistelemaan näitä kehitystä jarruttavia virkaveljiä vastaan.

Villin lännen rikollista etsintäkuulutettiin krouvin seinällä elävänä tai kuolleenä. Minä etsintäkuulutan kokosydämistä tukea potilaille, jotka ovat sairaalan kuolemanselleissä, mutta jotka teknillisten keinojen avulla voivat tulla eläviksi. Heidän ei tarvitse kysyä itseltään: Olenko kuollut vai elävä? Sillä siihen kysymykseen saa olla vain yksi vastaus.

Edellisen johdosta todettakoon, että Suomessa yleisesti käytössä oleva Aga respiraattori on ruotsalaista valmistetta. Kone käy sekä sähköllä, ilmakompressorin avulla ja rullatuoliin sijoitettuna paineilma säiliöllä. Tämä tekee mahdolliseksi hengityslaittepotilaan liikkumisen milteipä missä vaan.

»LEIJONIEN» KUMMITYTTÖ.

Espoon Lions-Klubin presidentti rehtori Aarne Sipilä pujottaa Annelin sormeen sormuksen. Seisomassa vas. osast. hoit. Havela, sos. hoit. Fock, Lionit Erno Kosonen ja Lasse Westerling.

Oli syksy, vuonna 1960 ja se toi mukanaan eräälle suonenjokelaiselle perheelle paljon murhetta ja elämänmuutoksia. Silloin nimittäin sairastui perheen tytär, Anneli, polioon. Hänet tuotiin heti Helsinkiin, Auroran sairaalaan ja laitettiin hengityskoneeseen. Myöhemmin kävi ilmi, että sairaus oli sen laatuinen, että hengityskoneesta tuli Annelin vakinnainen seuralainen. Vesteriset, Annelin kotiväki, muuttivat Suonenjoelta Espoon Matinkylään ja Annelikin muutti, tosin vain Auroran sairaalasta Hengityshalvauspotilaiden Hoitokeskukseen, Unioninkadulle. Eihän Matinkylästä Unioninkadulle ollut pitkä matka, mutta Annelin ja hänen omaistensa mielestä se oli liian pitkä. Joulukuussa vuonna 1964 oli taas merkityksellinen koko Vesterisen perheelle, silloin Anneli nimittäin pääsi kotiin, oltuaan poissa hieman yli neljä vuotta. Se oli varmasti parhain joululahja koko perheelle.

Hyvin ratkaisevasti Annelin kotihoidon järjestämisessä ovat auttaneet hänen kummitensä, joita hänellä onkin tavallista enemmän, nimittäin kaikki Espoon Lions-Klubin jäsenet. Pyysimme Annelia kertomaan, millä konstilla hän oli saanut näin mahtavan joukon kummiseitiä itselleen ja millä tavoin nämä ovat häntä auttaneet ja muistaneet.

"16-vuotissyntymäpäivänäni odottelin Auroran sairaalan käytävällä opettajaani, kun osastonhoitaja ilmoitti minulle, että tuntini on tänään siirretty, koska olin saanut vieraita. Ihmettelin, keitä vieraat mahtavat olla, sillä tavallisesti vieraat eivät saaneet tuntejani häiritä. Päiväsaliin siirryttyäni tapasin siellä neljä herraa, jotka esittelivät itsensä Espoon Lions-Klubin jäseniksi. He olivat olleet yhteydessä Auroran sairaalan sosiaalihoitajaan, rouva Fock'siin ja kuulleet häneltä minun olemassaolostani ja rouva Fock'sin ehdotuksesta he olivat päättäneet ottaa minut suojelukseensa kummityttönä. Klubin presidentti, rehtori Aarne Sipilä kertoi Lions'ien toimintaperiaatteista ja pujotti sormeeni sormuksen merkiksi siitä, että olin nyt heidän kummityttönsä.

Olin aloittanut juuri sinä syksynä keskikoulukurssin suorittamisen. Koska kuitenkin kustannukset opiskelustani olivat suhteellisen suuret, sillä jouduinhan opiskelemaan yksityisesti, lupasivat Lions'it tästä lähtien maksaa kaikki opiskelustani aiheutuvat kulut.

Nyt olen ollut kohta vuoden kotihoidossa täällä Espoon Karakalliassa. Tuskinpa uutta kotia olisi näin nopeasti saatu aikaan, elleivät Lions'it tässäkin asiassa olisi minua auttaneet. Olen varma, että minun kotihoitoon pääsemiseni on suurelta osaltaan heidän ansiotaan. Tästä ja kaikesta muusta olen Espoon Lions'-Klubilaisille suuresti kiitollinen, he ovat osoittaneet auttamisen halua ja ystävällisyyttä, joka on koitunut minulle suureksi onneksi.

Birger Kronberg:

HÄDÄSSÄ YSTÄVÄ TUNNETAAN.

Ulkona oli sateista ja kylmä sadekuuro seurasi toistaan, mutta sisällä Gropas'issa oli sitä enemmän lämpöä, kun professori Johan Wickström, hengityslaittepotilaiden puolesta ojensi maanviljelijä Uno Heleniukselle yhdistyksen ansiolevykkeen. Lehdistö, radio ja TV olivat kokoontuneet yksinkertaiseen juhlatilaisuuteen hengityslaittepotilas Birger Kronbergin kotiin Paraisten Alakirjalassa, jossa luovutus tapahtui. Lämpimiä kiitoksen sanoja lausuttiin siitä työstä, jota Uno Helenius oli tehnyt hengityslaittepotilaiden hyväksi, eikä suinkaan vähiten ystävälleen Birger Kronberg'ille.

"Hädässä ystävä tunnetaan", sanoi professori Wickström. "Se ystävyys, josta Uno Helenius on antanut näyteen, on kalliolle rakennettu. Ajatus hengityslaittepotilaiden kotihoidosta syntyi Sinun aivoissasi ja loppumattoman toimeliaisuutesi ansiosta voimme tänään kokoontua Birger Kronbergin kodissa", lopetti professori Wickström kiitospuheensa.

Hengityslaittepotilaat ry:n hallitus päätti heinäkuun 12 p:nä 1965 pitämässään kokouksessa herra Birger Kronbergin esityksestä myöntää ansiolevykkeen maanviljelijä Uno Heleniukselle Paraistilta, kiitokseksi siitä työstä mitä hän on suorittanut hengityslaittepotilaiden hyväksi.

Maanviljelijä Uno Helenius on kotoisin Paraisten Kyrkängin kylästä, jossa hän hoitaa kotitilaansa ja on myös työssä Paraisten Kalkki OY:ssä.

Hän otti asevelvollisena osaa talvisotaan, jossa haavoittui vaikeasti, jota seurasi pitkäaikainen sairaalassa olo. Omien kokemuksiansa pohjalta voidaan katsoa hänen svvä halunsa koettaa auttaa lähimmäisiään, jotka onnettomien olosuhteiden pakosta ovat joutuneet elämän varjopuolelle. Turun hengityslaittepotilaat ovat olleet erikoisesti hänen huolehtimisensa kohteena. Lukematto-

Prof. Johan Wikström kiittää maanviljelijä Uno Heleniusta siitä työstä, jota hän on tehnyt hengityshalvauspotilaiden hyväksi. Istumassa Birger Kronberg.

mat ovat ne elokuvaesitykset, jotka hän järjesti Turun kulkutautisairaalaan silloin, kun televisiota ei vielä ollut. Ensimmäisen television hän hankki jo talvella 1958. Myös ensimmäinen rullatuoli on hänen hankkimansa, johon varat saatiin Turunmaan ja Ahvenanmaan säästöpankkiyhdistykseltä. Herra Helenius on Birger Kronbergin lapsuus- ja nuoruusajan ystävä, ja tätä ystävyyttä ei ole pystynyt sairauskaan katkaisemaan, vaan se on jatkunut, ei vain Birger Kronbergin onneksi ja iloksi, vaan monien Turun seudun hengityslaittepotilaiden tyydytykseksi.

HENGITYSLAITEPOTILAIDEN IKÄPRESIDENTTI.

On kulunut yli 11 vuotta siitä, kun ensimmäinen polion aiheuttama hengityshalvauspotilas leikattiin hengityskoneeseen Auroran sairaalassa Helsingissä. Herra Erkki K a k k o oli tämä ensimmäinen potilas, joten Hän näin ollen on meidän hengityslaittepotilaiden "ikäpresidenttimme". Erkki Kakko sairastui kesäkuun 15 päivänä 1954 ja hengityskoneeseen Hän joutui paria päivää myöhemmin, eli kesäkuun 17 päivänä.

Päivälleen 10 vuotta myöhemmin, järjesti Hengityslaittepotilaat ry. juhlatilaisuuden Auroran sairaalan puistossa. Tilaisuudessa oli läsnä Helsingin kaupungin edustajia, Auroran sairaalan johto sekä runsaasti Erkki Kakon, että Hengityslaittepotilaat ry:n ystäviä. Myös hengityslaittepotilaita Auroran sairaalasta ja Unioninkadun hoitokeskuksesta oli läsnä.

Hengityslaittepotilaat ry:n puheenjohtaja, tohtori Jaakko T o l a toivotti vieraat tervetulleeksi, jonka jälkeen toiminnanjohtaja Olli A r o kohdisti sanansa Erkki Kakolle ja ojensi Hänelle yhdistyksen myöntämän ansiolevykkeen. Kaupunginjohtaja Eino U s k i ojentaessaan Helsingin kaupungin lahjana Helsinki kuvateoksen, toivoi kirjan antavan jon-

Yleisöä Erkki Kakon "10-vuotisjuhlissa".
Puhumassa prof. Rantasalo.

Erkki Kakko kaupunginjohtaja Eino Uskin, yli-insinööri John Ryselinen ja prof. Erkki Klemolan ympäröimänä. (Prof. Klemolalla kädessään hengityslaittepotilas Martti Lietzénin suulla maalaama akvarelli.)

kinlaisen käsityksen kaupungin tämänhetkisestä kuvasta, joka on kovasti muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, jotka Erkki Kakko on elänyt sairaalan seinien sisäpuolella. Vielä puhuivat Auroran sairaalan ylilääkärit professori Paavo Heiniö ja professori Erkki Klemola. Rantasalo-säätiön lahjan ojensi Erkki Kakolle professori Viljo R a n t a s a l o.

Yhä edelleenkin Erkki Kakko on Auroran sairaalassa. Useimmat hengityslaittepotilaat ovat joutuneet vaihtamaan sairaalaa, eräät jopa montakin kertaa, mutta Erkki Kakko on pysynyt Auroras- sa. Nyt Hänellä on oma pieni huone, jossa Hän saa olla rauhassa ajatuksineen, mietteineen ja töineen.

KIMIN HELMI.

Kimi oli lapsuutensa ja nuoruutensa viettänyt kaukana sisämaassa. Ensimmäiset kosketuksensa mereen, tuohon valtavaan elementtiin, hän sai vasta aikuisena, jolloin hän jatkuvasti joutui tekemisiin meren kanssa, mutta silti hän ei pitänyt sitä ystävänä. Hän vihasi merta.

Hänen lentoreittinsä kulki suurimmalta osaltaan meren yllä. Siellä kaukana alhaalla meri näytteli alati vaihtuvia ilmeitään, joissa Kimi ei koskaan nähnyt häivettäkään ystävällisyydestä ja hyvydestä. Myrskyn myllertäessä pahimmillaan se aukoi valtavaa mustaa kitaansa ja irvisteli mahtavilla alati liikkuvilla valkoisilla hampaillaan, kuin pahin peto, uhaten nielaista syövereihinsä kaikki, jotka uskalsivat sitä lähestyä. Ainoastaan talvi tuntui olevan merta voimakkaampi. Vain silloin sen oli pakko olla rauhallinen. Mutta pakkasen valtakain ulottui ainoastaan rannikoille. Kauempana meri iskeytyi hampaillaan jään reunaan ikäänkuin sanoakseen, "minä olen voimakain, minä en pysy kauaa edes jään kahlitsevan kuoren alla". Eikä se pysyntykään. Jotkut sanoivat meren olevan kaunis silloin, kun se melkein tynnenä mainingeillaan rauhallisesti velloi rantoja. Silloinkin Kimi näki sen välkehdinnässä ilkeämielisiä silmäniskuja, jotka juonia punoen tahtoivat sanoa: "Odotahan huomiseen!"

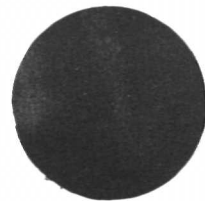
Meren epäystävälliset kasvot olivat syöpyneet Kimin mieleen niin syväälle, että hän ei niiden takaa nähnyt milloinkaan meren iloisesti hymyilevän. Ei edes silloin, kun jotkut toiset sanoivat sen suorastaan riehakkaasti ilosta nauravan.

Kohtalo heitti kuitenkin Kimin elämään meren läheisyyteen vielä senkin jälkeen, kun hänen ei enää työhönsä tarvinnut katsella näitä vesimassoja ylhäältäpäin. Tällöin hän katseli kalastajia, jotka sukeltaen ja kahlaten etsivät simpukoita, joista he toivoivat löytävänsä helmiä. Täällä oli monia kalastajia, jotka eivät

uutterista yrityksistään huolimatta löytäneet edes yhtäkään helmeä koko kesänä. Siitä huolimatta he väsymättä etsivät jatkuvasti. Löytäessään helmen heidän onnellaan ei ollut rajaa.

Kimi seuraili päivästä päivään heidän aherrustaan ihmetellen ja hymyillen. Tähän hymyyn sisältyi hiven pilkallisuutta ja paljon halveksuntaa merta kohtaan, jonka pohjamudista monet toivoivat löytävänsä onnea tuottavan helmen, mutta vain harvojen toive toteutui.

Sitten eräänä aurinkoisena aamuna, Kimin istuessa kalliolla meren äärellä, hän näki siinä jalkojensa edessä, pohjalla matalassa vedessä puolittain pohjautaan hautautuneen simpukan. Tällöin uteliaisuus voitti hänet. Hän otti simpukan käteensä, vei mukanaan ja avasi sen. Kimi hämmästyi suunnattomasti, sillä hän löysi sieltä helmen. Meri oli antanut hänelle lahjaksi helmen. Vieläpä suuremman, kuin mitä kukaan tämän rannikon kalastajista koskaan oli nähnyt. Tämä helmi oli Kimin onnen helmi, joka teki hänet meren ystäväksi. Nyt meri hymyilee hänellekin.

Kauko Alisen 1964 valmistunut omakotitalo.

KOTIHOITOPOTILAITA ULVILASSA, UTAJÄRVELLÄ JA PARKANOSSA.

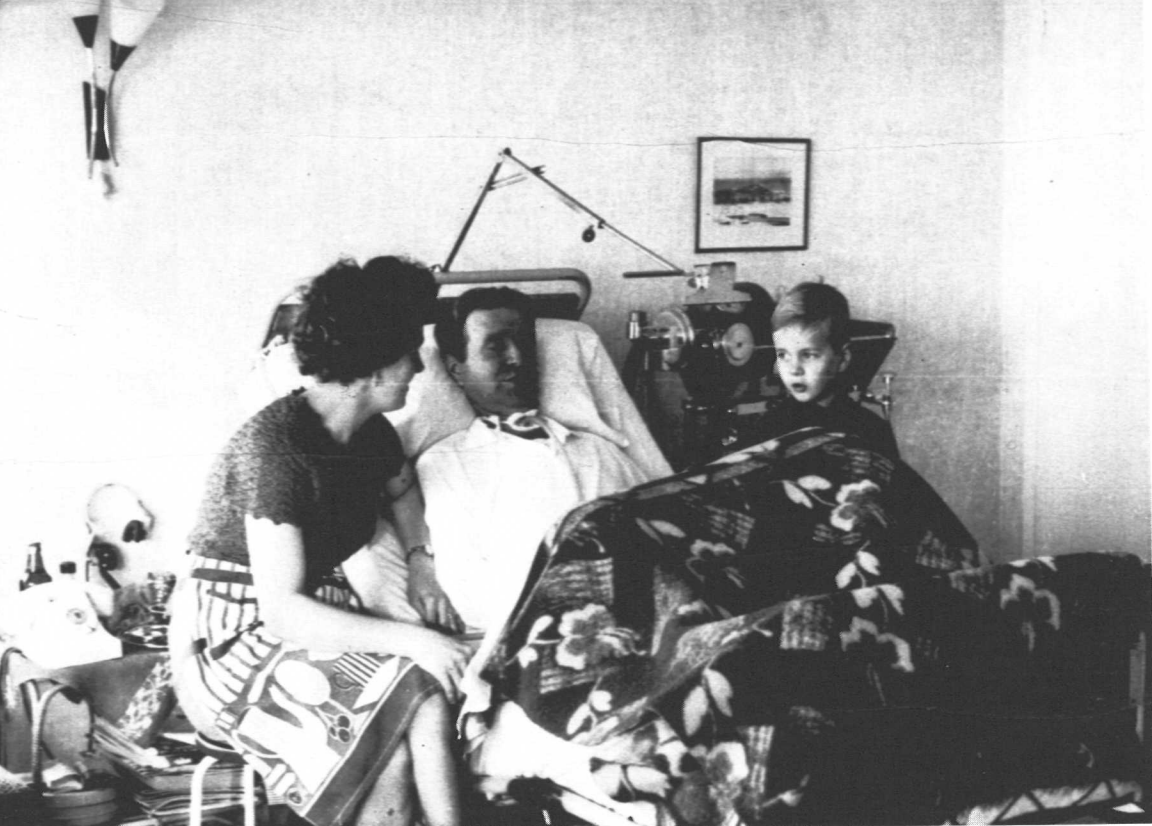
Kun laki hengityshalvauspotilaiden hoitokustannuksista eduskunnassa, vuonna 1957 vahvistettiin, turvasi se potilaiden aseman sairaalan seinien sisäpuolella. Kuitenkaan ei tällöin oltu vielä huomioitu kotihoidon mahdollisuutta. Hengityslaittepotilaat r.y. teki vuosia työtä ja lääkintöhallitus aktiivisesti myötävaikutti siihen, että vuonna 1961 lakia muutettiin ja täydennettiin siten, että kotihoidossa olevat potilaatkin voivat saada päivärahaa.

Lain tultua voimaan, alkoi välittömästi hiljainen siirtyminen hengityslaittepotilaiden keskuudessa, kotiin. Monet olivat valmiit lähtemään heti, kun asiat järjestyivät ja näiltä pioneereilta vaadittiinkin paljon rohkeutta, sillä olihan kaikki outoa, koska kokemuksia kotihoidosta ei vielä silloin ollut.

Yksi tällainen pioneeri on Kauko Alinen Ulvilasta. Hän sairastui uudenvuoden aattona v. 1960 ja joutui välittömästi hengityskoneeseen. Häntä hoidettiin Turun kaupungin kulkutautisairaalassa noin 1 1/2 vuoden ajan ja jo 18. 8. 1961 hän siirtyi kotihoitoon ja perheensä pariin. Perhe asui silloin Turun Ruissalossa, missä rouva Alinen toimi Turun Osuuskaupan Ruissalon myymälässä, myymälänhoitajana, vieden siten eteenpäin kolmilapsista perhettä.

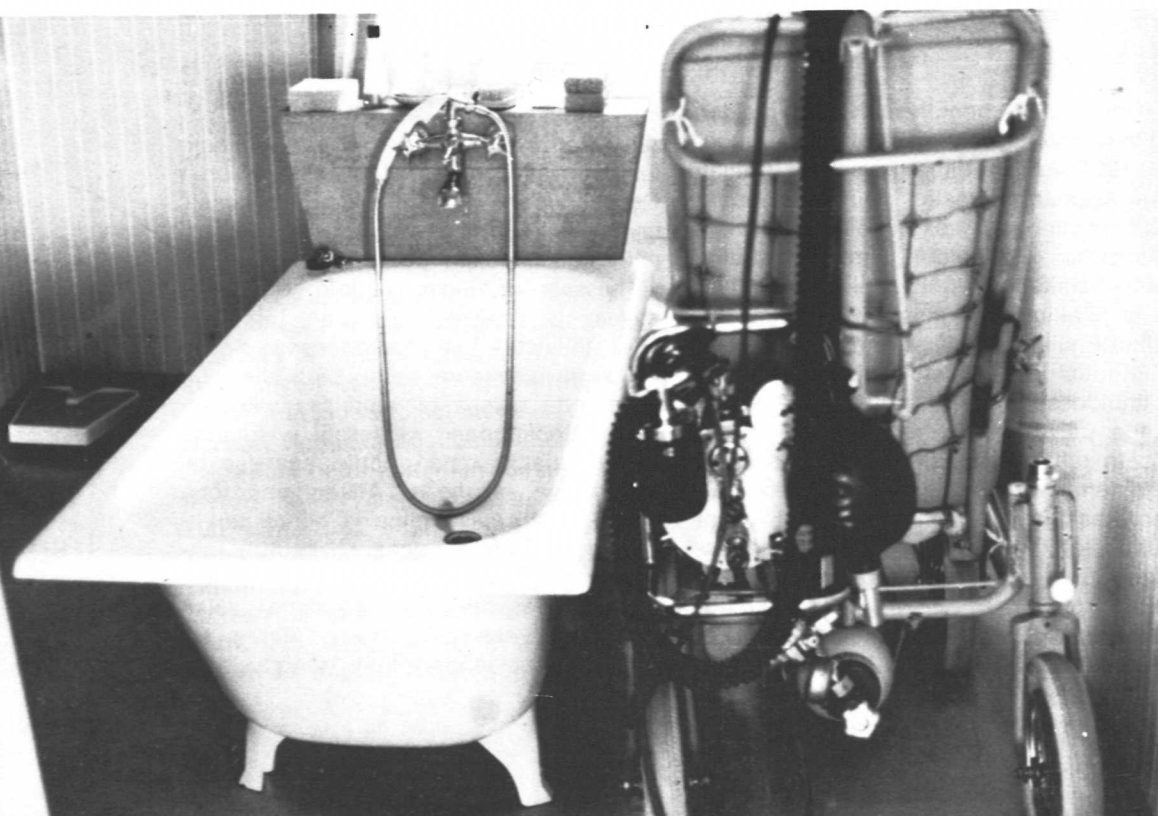
Ruissalossa oleva asunto oli kovin ahdas ja epäkäytännöllinen, ajatellen juuri tällaisen hengityskoneessa olevan hoitoa ja oleskelua siellä. Eipä siis ollut ihme, että näissä olosuhteissa alkoi Alisen pariskunnan mielessä vähitellen kypsyä ajatus oman kodin saamisesta.

Ulvilassa oli herra Alisen perintönä saama tontti jo valmiina ja niinpä tarvittiinkin vain aimo annos rohkeutta, yrittää saada tarvittava laina rakennusta varten. Neuvoja ja rohkaisuja asian eteenpäin viemiseksi, herra Alinen sai niin sairaalan johdon, kuin Hengityslaitte-

Kauko Ainen vaimonsa ja nuorimman poikansa kanssa.

Kylpyhuoneeseen sopii rullatuoli
josta potilas on helppo nostaa ammeeseen.

potilaat r.y:n taholta. Joulukuussa -63 Aliset aloittivat omakotitaloa varten tarvittavan paperisodan, missä tärkeintä osaa näytteli tietenkin Aravalta anottava laina. Talven aikana he saivat rakennusluvan ja laina-asiat kuntoon ja toukokun 6 p:nä 1964 aloitettiin rakennuksen pohjan kaivaminen. Kesän aikana rakennus valmistui siihen pisteeseen, että elokuun viimeisenä päivänä Aliset muuttivat Ruissalosta Ulvilan Haistilaan.

Talo on rakennettu juuri sitä silmällä pitäen, että sinne tulee asumaan hengityslaittepotilas. Pyörätuolipotilas saadaan taloon sisälle suoraan pihasta, vain tuolia työntämällä, koska rappusia ei ole ja ovet ovat tarpeeksi leveät. Eteinen on tilava, eikä siellä ole tarpeettomia ovia, eikä kynnyksiä. Herra Alisen huoneessa ovat paineilmasäiliöt piilossa, lähellä sänkyä olevassa komerossa, mistä tarvittaessa saadaan paineilma johdettua. Ikkunat ovat suuret ja ulottuvat noin 50 cm:n päähän lattiarajasta, niin että herra Alisella on todellakin hyvä näköala ulos ja tässä tapauksessa lapsuuden aikaisille kotitanssiterveille. Kylpyhuoneessa on amme laitettu keskelle kylpyhuonetta, mikä helpottaa potilaan ammeeseen nostamista. On myös laskettu, että tilaa on pyörätuolille, että saadaan potilas kuljetettua ammeen viereen saakka. Tuoli voidaan myös työntää saunan puolelle ja näin on mahdollisuus käydä löylyssäkin, mikäli niin haluaa. Rakennuksen eteläpuolella on tilava terassi, missä on mahdollisuus ulkoilla ja ottaa aurinkoa.

Herra Alinen toivoo, että tämä hänen tarinansa antaa uutta intoa ja rohkeutta jollekin toiselle, joka suunnittelee kotihoitoon siirtymistä. Se tietenkin vaatii paljon työtä, ennenkuin ollaan tässä pisteessä, missä herra Alinen nyt on, mutta korvauksena kaikesta on sitten onnellinen olotila saada olla omaistensa parissa, omassa kodissaan. — A. K.

Eino Kivelä, Utajärvellä.

Kolme kuukautta sen jälkeen, kun Kauko Alinen oli siirtynyt sairaalasta kotihoitoon, lähti toinenkin Turun kulkutautisairaalan hengityslaittepotilas kotiinsa Utajärvelle. Herra Eino Kivelä ei pelännyt, vaikka koti sijaitsikin kaukana niistä sairaaloista, joissa hengityslaittepotilaita oli totuttu hoitamaan. Tällä hetkellä Eino Kivelä on pohjoisin kotihoidossa oleva hengityslaittepotilas.

Emme olleet kuulleet pitkään aikaan Eino Kivelästä mitään, joten pyysimme erästä oululaista ystäväämme vierailemaan hänen kodissaan ja kirjoittamaan lehdellemme pienen jutun, jonka nyt tässä julkaisemme.

Jos suuntaat autosi keulan Oulusta pitkin Oulujokivartta Kajaaniin johtavaa "pikietä", saavut 64 km taivallettuasi neljän tien risteykseen. Etelään osoittava tienviitta kertoo parin kilometrin päässä olevan Utajärven kirkonkylän, kun taas pohjoiseen osoittava mainitsee matkamiehen pääsevän sitä kautta Puolangan kirkolle. Jos valitset tämän vasemmalle johtavan tien, olet aivan pian saapumassa vaalean kansakoulurakennuksen kohdalle, jonka katveessa kauliin männikön reunassa on pieni punainen talo. Ja jos autosi jarrut ovat hyvässä kunnossa, ehdit vaimentaa niin paljon sen nopeutta, että kääntyminen talon pihaan on mahdollista. Pysähdytyäsi voit jo sitten aavistaa olevasi oikeassa osoitteessa, huomattessasi pihalla olevan monen muun teknillisen välineen joukossa joitakin "pommeja", sellaisia, joiden voi ajatella kuuluvan kotisairaalan kalustoon.

Tällaisen matkareitin ajoimme syyskuuisena arkipäivänä, saatuaamme luvan käydä tervehtimässä hengityshalvauspotilas Eino Kivelää ja hänen Jenni-rouvaansa, joka myöskin on 85 % polioinvalidi. Astuttuamme sisään, olemme ensin säikähtää puolikuolleiksi, suu-

Samalla kun ottaa aurinkoa,
voi myös valvoa lasten puuhia pihalla.

Eino Kivelä
lastensa kanssa pihalla.

ren schäfer-koiran tullessa meitä silmäilemään, mutta toivumme kuitenkin nopeasti, todetessamme sen myöhemmin varsin lauhkeaksi luontokappaleeksi. Tervehdittyämme talon emäntää, tulemme lopuksi hänen opastamanaan valoisaan kulmahuoneeseen, jossa sairastuvuoteessa oleva perheen pää on viimeisenä kättelyvuorossa. Alkukankeudesta selvittyämme juttelemme pian vapautuneesti isäntäväen parissa ja toteamme heidän kanssaan olevan erittäin helppoa ja miellyttävää vaihtaa mielipiteitä, heidän osoittamatta vaivaantumisen merkkejä edes vastatessaan meidän runsaanlaiseen kysymysvarastoomme. Ensi vaikutelmana toteamme, ettei huoneessa kuulukaan tavanomaista hengityskoneen ääntä, ja pian saammekin selityksenä kuulla, että Kivelä pystyy olemaan jopa koko päivänkin poissa koneesta. Sen sijaan yöksi tarvitaan edelleen tekniikan apua. Tämä on suuri saavutus, kun kuulee, että alussa hänkin oli täysin koneesta riippuvainen. Toinen ihmetystä herättävä seikka on puolestaan se, ettei talon emännästä edes juuri huomaa, kuinka vaikeat vaiheet hänkin on läpikäynyt ja kuinka korkea invaliditeettiaste hänellä edelleen on. Mutta ehkäpä onkin syytä lyhyesti kerrata tapausten kulku sellaisena, kuin se juttellessamme tulee esille.

Eino Kivelä oli sairastuessaan ammatiltaan maanviljelijä, joka vaimonsa kanssa omisti tilan eräässä Utajärven syrjäkylässä ja jolla oli huollettavanaan viisi lasta, nuorimman ollessa vasta 6 kk:n ikäinen. Parhaaseen heinäaikaan, elokuun 1 p:nä 1960, hän samanaikaisesti vaimonsa kanssa, alkoi tuntea polion tyyppillisiä ensi oireita, särkyineen ja kuumeineen. Sairaus paheni, pian halvaantui toinen käsi ja myöhemmin tulivat hengitysvaikeudet. Lähimmässä kaupungissa, Oulussa, ei ollut tämän alan hoitomahdollisuuksia ja niinpä olikin edessä

kiireinen lento Turkuun ja siellä kiidätys suoraan leikkauspöydälle. Ja niin alkoi taistelu sairauden voittamiseksi. Kädet ja jalat jäivät halvaantuneiksi, mutta sisukas ponnistelu hengitystoinnin palauttamiseksi pelasti hänet jäämästä täysin riippuvaiseksi koneesta. Samaan aikaan, kuin perheen päämies vietiin Aurajoen tuntumaan, joutui myöskin perheenäiti raajahalvausten vuoksi vuodepotilaaksi ja myöhemmin Käpylän kuntouttislaitokselle. Lapset jäivät sukulaisten hoitoon. Kolmen kuukauden kuntouttamisen jälkeen Jenni Kivelä palasi lastensa luokse liikuntakyvyltään vajavaisena, mutta ei silti elämänuskoaan menettäneenä. Kotihoitolain tultua v. 1961 voimaan kävi myöskin maanviljelijä Kivelän mahdolliseksi siirtyä saman vuoden joulukuussa kotihoitoon nykyiseen taloonsa. Entinen maanviljelijä oli näet jouduttu myymään, koska syrjäisessä kylässä ei ollut sähköä, joka olisi mahdollistanut hengityskoneen käytön. Ja niinkuin edellä on mainittu, voi tällä hetkellä tuskin uskoa todeksi, että talon emäntä kävelee, hoitaa taloutta ja vuorottelee palkatun hoitajattaren kanssa miehensä hoitajana. Ja mikä kunnioitettavinta: Jenni-rouva on hankkinut ajokortin, kuljettaen perheen henkilöautoa, jonka välityksellä Eino Kiveläkin voi katsella laaiemmalti kotimaakuntaansa. M.m. he tekivät kuluneena kesänä n. 400 km:n "rengasmatkan" Pudasjärvelle ja Puolanganalle, käyden reitin varrella tervehtimässä Yli-lin puolella asuvaa Eero Mäkelää, joka on myöskin "konepotilas". Vastavuoroisesti on Turunaikainen, myöskin täysin liikuntakyvytön petikaveri, kiinteistönvälittäjä H. Virtanen vierailut heillä useana kesänä, käyden kerran samalla jopa Norjassa saakka. Tällainen muistaminen on tuottanut heille suurta iloa.

Eino Kivelän hoidosta huolehtii nykyään Oulun lääninsairaala, josta käsin

hänestä pidetään hyvää huolta, tiheään toistuvien kotikäyntien muodossa. Itse hän on käynyt siellä pari kertaa tarkastuttamassa keuhkonsa, "ettei niihin tulisi pöpöjä", kuten hän asian vilkkaaseen tapaansa esittää. Ja ennenkaikkea hän on erittäin kiitollinen siitä, että saa olla kotihoitossa ja saa nähdä omaisensa ympärillään.

Tämän hetken Kivelän perheen vanhin lapsi on 17-vuotias poika, joka käy vähän nuoremman veljensä kanssa tilapäisissä ansiotöissä, ja nuorin on 5 vuotta vanha terhakka miehenalku. Vanhemmat eivät valita vaikeuksiaan, vaikka sellaisia varmasti on runsain määrin. Sen sijaan jää talosta poistuessamme mieliämme lämmittämään isännän huumorintäyteinen kerronta, sekä lisäksi molempien, meitä vieraita kohtaan, osoittama peräti miellyttävä suhtautuminen. Ja tässä tulevat vihdoinkin ne Eino Kivelän potilastovereilleen lähettämät terveiset, joista hän usein keskustelun kuluessa mainitsi. — E. K. — — —

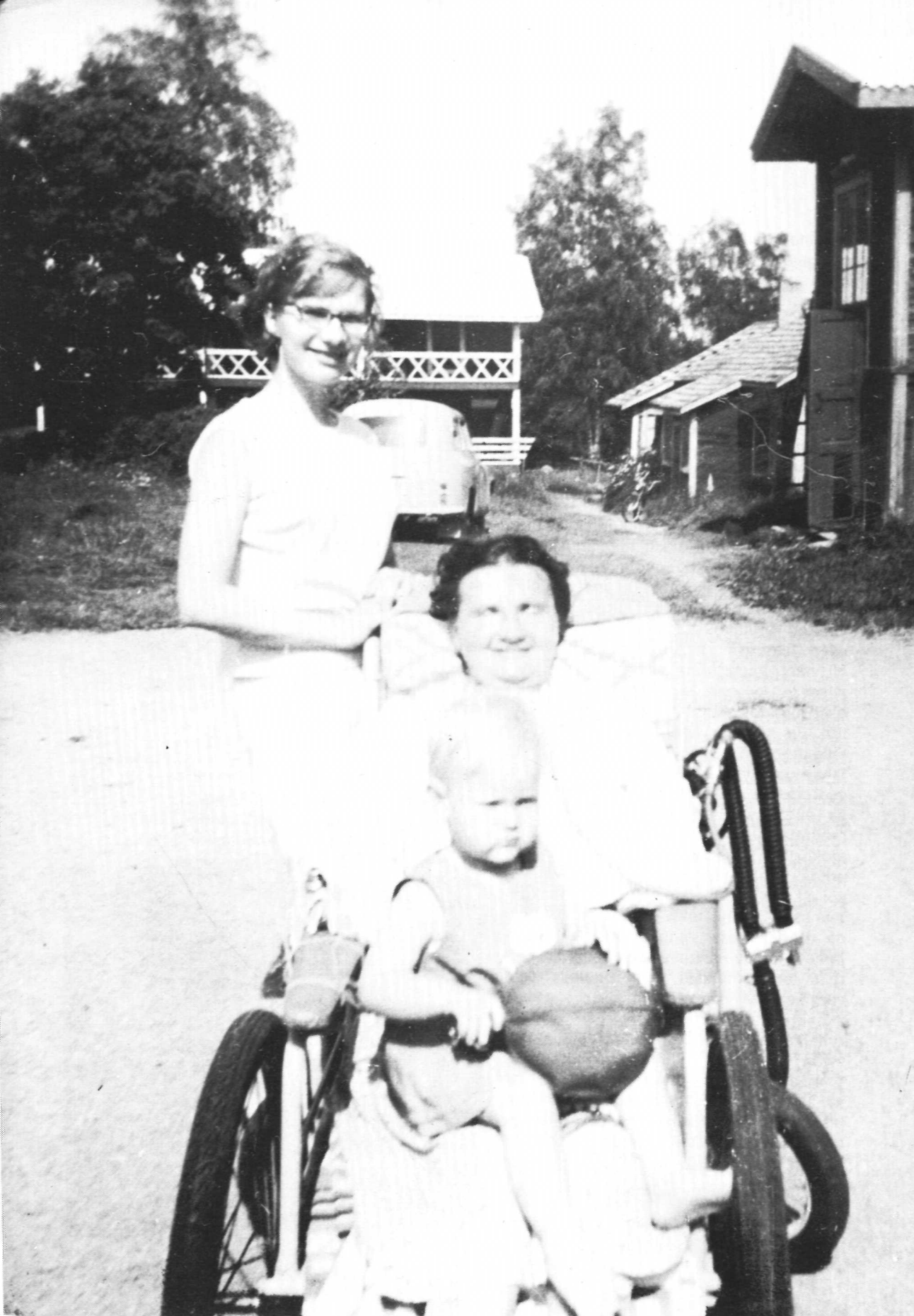
Sylvi Lannetta, Parkanossa.

Kolmantena kotihoitopotilaana esittemme marraskuussa 1961 kotihoitoon siirtyneen rouva Sylvi Lannetan. Hänkin oli niitä, joka lähti heti, kun siihen oli mahdollisuus, tai oikeammin voitaisiin sanoa, että hän otti varaslähdön.

Rouva Lannetta oli sairauden alkuaikojen Tampereella, Pynikin sairaalassa, josta 1959 siirrettiin Helsinkiin, Hengityshalvauspotilaiden hoitokeskukseen. Nyt tällä hetkellä hän on ollut lähes neljä vuotta kotonaan Parkanossa.

Kirjoitimme rouva Lannetalle ja pyysimme häntä lyhyesti kertomaan niistä tapahtumista, jotka saivat sen aikaan, että hän jo lomamatkaltaan pystyi jäämään jatkuvaan kotihoitoon.

Marraskuun toisena päivänä 1961 lähidin kymmenen vrk:n lomalle kotiin, äitini hautajaisiin. Elättelin jo silloin toivoa,

että pääsisin kokonaan kotihoitoon, tai ainakin pitempiaikaiselle lomalle, mutta mitään varmuutta ei tällöin asiasta ollut. Ylihoitaja Oksanen sanoi, kun tavarointa pakattiin, että ottakaa mukaan myös varakoneita, sillä eihän tiedä, vaikka kotihoito järjestyisikin. Minä tietenkin hartaasti toivoin, että niin kävisi.

Koko lomani ajan mieheni kävi neuvotteluja eri henkilöiden ja virastojen kanssa, sekä oli myös yhteydessä lääkintöhallitukseen ja niinpä loman loputtua saimme myös tiedon lääkintöhallituksen päätöksestä, joka oli myönteinen. Tähän ei kuitenkaan vielä neuvottelut päättyneet, sillä nyt Parkanon kunnansairaalan johtokunta pani asiassa "hanttiin". Ei voitu ymmärtää, kuinka voi hengityslaittepotilaan hoitaminen käydä päinsä kotona, tai edes pienissä sairaaloissa, sillä olihan se tehtävä kuulunut tähän asti suurille keskussairaaloille. Jälleen käytiin paperisotaa ja neuvotteluja ja kun saatiin Helsingistä tohtori Tapani Kososelta sitoumus siitä, että jos sairaus tai joku muu syy vaatii sairaalan apua, on minut toimitettava takaisin Helsinkiin, poikkeamatta Parkanon kunnansairaalaan. Tällöin johtokunta teki vihdoinkin päätöksen ja minut otettiin kunnansairaalan kirjoihin.

Koko ajan myötämielisesti asioiden kulkuun vaikutti silloinen Parkanon kunnanlääkäri, tohtori Tuomo Vuorisalo. Kalustoa hän hankki niin paljon, että tulin hyvin toimeen mm. neljä hengityskonetta, joten ei ole hätää, vaikka yksi kone menisikin rikki.

Tammikuussa 1962 sain ensimmäisen kerran päivärahan, ja se oli kovin vaatimatonta luokkaa. Vasta viime vuonna sain siihen korotuksen, jolloin myös maksettiin jälkikäteen pieni korotus koko siltä ajalta, kun olin ollut kotona. Lääkäri käy luonani pari kertaa kuukaudessa ja seurakuntasisar käy myös usein. Hoitohenkilökuntaa on minulla

kaksi hoitajaa päivällä ja neljä "yökköä", jotka vuorottelevat, sekä tietenkin kotiväki on suureksi avuksi hoitotyössä.

Käsitöitä, joiden parissa sairaalassa kulutin aikaani, en ole kotona ehtinyt tekemään yhtään. Aika on kulunut hyvin, vaikka en varsinaisiin töihin pystykään, on kuitenkin monia suunnitelluja järjestelytehtäviä, joissa voi olla mukana. En tahtoisi enää sairaalahoitoon, vaikka sairaalassakin oli kaikin puolin hyvä olla ja sai asianmukaisen hoidon, mutta koti on aina koti ja täällä todella tunnen eläväni elämisen arvoista elämää. — S. L.

— — —

Kuvaukset näiden kolmen kotihoidossa olevan hengityslaittepotilaan elämästä antanee jonkinlaisen käsityksen siitä, että vaikeastikin halvaantunut ja hengityskoneeseen sidottu ihminen voi elää kotona omaistensa parissa suhteellisen normaalia elämää. Tällä hetkellä, kun on kulunut yli neljä vuotta kotihoitolain voimaan astumisesta, on noin puolet hengityslaittepotilaista jatkuvasti kotihoidossa. Sen lisäksi viettää moni potilas lyhyempiä ajanjaksoja, esim. joitakin viikkoja aika ajoin kotonaan.

Kun Hengityslaittepotilaat ry. viimeksi järjesti julkiselle sanalle tiedoitustilaisuuden, lausui siellä Auroran sairaalan ylilääkäri prof. Erkki Klemola kotihoodista mm. näin:

— Voimme tässä tilaisuudessa todeta, että tähänastisten kokemusten valossa hengityslaittepotilaiden kotihoito on vastannut siihen asetettuja toiveita. Lääketieteellisesti katsottuna on kotihoito meillä, kuten eräissä muissakin maissa onnistunut yleensä odottamattoman hyvin. Sen onnistuminen riippuu enemmän ympäristöolosuhteista ja psykosomaattisista tekijöistä kuin fyysikaalisen invaliditeetin vaikeudesta.

Amerikkalainen hengityshalvauspotilas Charles R. Lyser, joka toimii Toomey Gazettin kirjeenvaihtajana Californiassa, kirjoittaa ja toivoo Suomesta itselleen kirjeenvaihtoveria. Itsestään Hän kertoo seuraavalla tavalla:

Olen 57-vuotias, naimaton, kroonillinen hengityshalvauspotilas ja hoidan osittain itse itseni omassa pienessä kodissani El Cerritossa, joka sijaitsee San Fransiscon lahden toisella puolen. Sairastuttuani polioon, jouduin olemaan 15 kuukautta sairaalassa ja tästä ajasta olin 8 kuukautta rautakeuhkossa. Päästyäni kotiin, kykenin itse hengittämään päivisin, mutta yöt nukuin keinuvuoteessa. Käytän rullatuolia, mutta voin myös itse kävellä muutaman minuutin kerrallaan. Voinpa jopa pukeutua ilman apua, kun käytän pientä puusta tehtyä koroketta, (kuvassa) johon pyöräytän tuolini. Tämän korokkeen avulla voin myös istuutua ja nousta rullatuolista ilman apua. Sairaalasta päästyäni, sain kotonani hyvän päivittäisen sairaanhoidon, lääkintävoimistelua ja työterapiaa. Nykyisin käy naishenkilö kaksi kertaa viikossa auttamassa taloustöissä ja kylvetyksessä, muina aikoina tulen toimeen yksinäni.

Valtio auttoi minua antamalla opetusta tilien teossa, sekä hankkimalla minulle toimistotyötä, jota voin tehdä kotona. Toimeentulo oli vaikeaa aluksi, mutta sain invaliidieläkkeen ja tällä hetkellä liiketoimintani antaa minulle tyydyttävän toimeentulon. Asiakkaani joko tuovat, tai lähettävät postitse työtä minulle, ja olenkin suurimman osan päivästä hyvin työteliäs.

Taloni on pieni, tasakattoinen, jossa on kaksi makuuhuonetta, olohuone, keittiö ja kylpyhuone, sekä päässä terassi. Liikun hyvin paljon ulkona. Autoa minulla ei ole, mutta sukulaiset ja ystävät vievät minut usein retkille, kirkkoon, klubille jne. Katselen televisiosta mielelläni hviä filmejä ja pidän musiikista, kansanlauluista, oopperasta ja jonkin verran myös klassillisesta.

Tässä pääkohdittain mr. Charles R. Lyserin kirje. Mikäli joku haluaa ottaa yhteyttä, voi kirjoittaa, myös suomeksi.

Osoite: 717 Liberty St.
El Cerrito, California 94532
U.S.A.

Mr. Lyser siirtymässä vuoteesta pyörätuoliin

Olli Aro: NAISEN IKÄ.

Naisen ikä on oikeastaan niitä asioita, joista ainakaan ns. vanhemman koulukunnan herrasmies ei mielellään keskustele. Nykyajan pitkätukkaisista ei kai sekään kuulu pyhiin asioihin, sen paremmin kuin isänmaa tai rippikoulu. Satuinkin kuitenkin ikivanhoja parereitani eräänä sadepäivänä penkoillessani löytämään joskus sodan ankeina päivinä kavereitten kesken kyhaillyn yhdistetyn laulu- ja muistovärssykokoelman, josta sattui silmiini jälkipolville mielestäni pelastamisen arvoinen tuntemattoman korsufilosofin ajatelma naisesta, hänen eri ikäkausinaan.

Kas näin se kuului:

Nainen viisitoistavuotiaana kehittymätön ja villi kuin Aasia.

Nainen 18-vuotiaana lauhkea ja lempeä ja koskematon kuin Havaijin saaret.

Nainen 25-vuotiaana hehkuvan kuuma kuin Afrikka.

Nainen 30-vuotiaana teknillisesti kehittynyt kuin Pohjois-Amerikka.

Nainen 40-vuotiaana rappiolla kuin Eurooppa.

Nainen 50-vuotiaana auttamattomasti syrjässä kuin Australia.

Tällaisia oli siis filosofoinut tuntematon ystäväni neljännesvuosisata sitten ja suurelta osalta tuntuvat nuo rinnastukset edelleenkin pitävän paikkansa. Tosin taitaa nykyisin kahdeksantoistavuotiaitten koskemattomuuden laita olla kuin Havaijin saarten – nehän ovat olleet Amerikan laivaston ja armeijan käytössä jo vuosia. Aasia alkaa myös kesyntyä, mutta siinä suhteessa tyttöset eivät ole tainneet seurata vertailukohtansa kehitystä sen paremmin kuin vanhimmat sisarensakaan, jotka eivät suinkaan vetydy pois pelistä ja jää syrjästäkatsojiksi. Omasta puolestani voisin vaikka lisätä tuota sarjaa ainakin kymmenellä vuodella ja moniaitten tuntemieni daamien kohdalta jopa parilla kymmenellä ja sanoa, että vasta tuossa seitsemännen kymmenen kieppeissä jotkut ovat verrattavissa mantereista moderneimpaan eli eteläiseen napamantereeseen.

Marilyn Monroe lienee myös ollut aikansa suuria ajattelijoita ja ainakin syvällisesti paneutunut tähän vanheneemisongelmaan useitten eri aviomiestensä keralla. Hän näet on sanonut joskus jossain jollekulle, että hänestä mies on vanha, tai ainakin aviomiehenä aikansa palvelut silloin, kun tämä hankkii heidän yhteiseen makuuhuoneeseensa television. Ja voipi tuossa hänen käsityksessään olla jonkinverran perääkin. Ainakin minusta tuntuu niin, vaikka en ehtinytkään nähdä MM:n elokuvista kuin yhden, mutta sen sitten katsoinkin muistaakseni kolmeen kertaan. Jos jotakuta miespuolista lukijaa haluttaa suorittaa omakoh-taisia käytännöllisiä tutkimuksia luonnonmenetelmän mukaan, niin voinpa vielä tässä päätteeksi neuvoa erään ystäväni luotettavaksi ja varmaksi vakuuttaman menetelmän naisen mahdollisen yli-ikäisyyden toteamiseksi. Hänen väittämänsä mukaan sellainen nainen, joka ei käänny katsomaan, kun hänen tekanaan vihelletään, on auttamatta liian vanha.

Mutta muistakaapa näitä kokeita suorittaessanne pysytellä ainakin käsivarren käsilaukun tai torikassin mitan päässä koekaniinista tai muutoin saattaa käydä kuin hänelle, että saakin hymyn sijasta mustan silmän ja motin poskeensa.

HENGITYSLAITEPOTILAAT ry.
RESPIRATORPATIENTER rf.

ME
HALUAMME
PYSYÄ
MUKANA

TUE
TYÖTÄMME

